

NADER ONDERZOEK NATUURWETGEVING perceel Zuideinde 12-13 te Zevenhuizen

Eindrapportage

Moordrecht, 29 september 2021
in opdracht van
Kroon Advies/ T. van Os

Nader onderzoek in het kader van de natuurwetgeving
t.b.v. sloop, kap en nieuwbouw
perceel Zuideinde 12-13 te Zevenhuizen

foto voorpagina: vogelvlucht bebouwing

Voor gewaarmerkte rapportage,
contact opnemen met GroenTeam

onderzoek en rapportage onder verantwoordelijkheid van:
ing. Jan Oosterbaan, ecologisch adviseur

INHOUDSOPGAVE

pagina

1 INLEIDING

1.1 Situering en ingreep	4
1.2 Algemene informatie over de Natuurtoets als instrument.....	7
1.3 Onderzoeksplan	11

2 BRONNENONDERZOEK SOORTEN

2.1 Vaatplanten	13
2.2 Zoogdieren	14
2.3 Broedvogels.....	15
2.4 Amfibieën en reptielen	16
2.5 Vissen.....	17
2.6 Ongewervelde soorten.....	17
2.7 Conclusies uit beschikbare gegevens	18

3 LOCATIEONDERZOEK

3.1 Toetsing vigerende regelgeving gebiedsbescherming.....	19
3.2 Verkenning werkgebied en habitatbevindingen	19
3.3 Uitgangspunten nader veldonderzoek.....	25
3.4 Uitvoering nader veldonderzoek.....	26

4 SAMENVATTENDE CONCLUSIES28**ONDERZOEKSDATA**29**GERAADPLEEGDE LITERATUUR**31**GEBRUIKTE TERMEN EN AFKORTINGEN**33

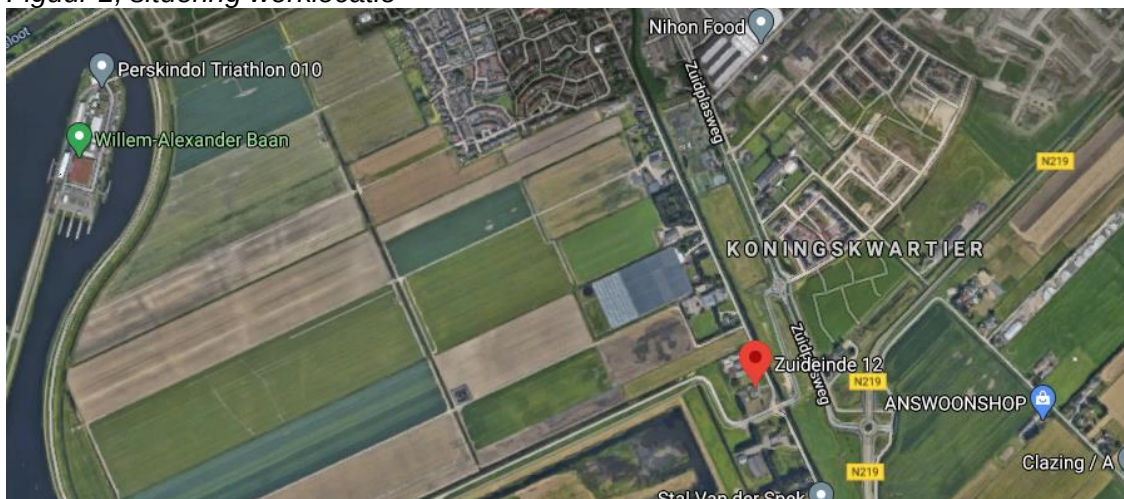
1 INLEIDING

1.1 Situering en ingreep

Situering plangebied

De werklocatie betreft een dubbel bouwperceel met oude bebouwing in Zevenhuizen, aan het Zuideinde 12-13.

Figuur 1, situering werklocatie

Figuur 2, situatie werkgebied (zie ook figuur 3)

- * Er moet worden aangetoond in hoeverre gebiedsbescherming met betrekking tot Natura 2000 of met betrekking tot Natuurnetwerk Nederland (NNN) in het geding is (gebiedsbescherming, zie hierna).
- * Volgens het in de Wnb opgenomen Besluit natuurbescherming moet er (in een latere voorbereidingsfase) voor de realisatie van een project tevens worden aangegeven of er uitstoot van stikstof als gevolg van het project is te verwachten en hoeveel (Aerius-berekening). Dit valt buiten de scope van deze Quick Scan F&F.

Beschermingsregiems flora & fauna

Voor de toetsing van die mogelijke effecten op flora & fauna is in de Wnb onderscheid gemaakt in twee typen bescherming: 'gebiedsbescherming' (hoofdstuk 2 Wnb, 'Natura 2000-gebieden') en 'soortbescherming' (hoofdstuk 3 Wnb, 'Soorten').

Met betrekking tot soorten zijn vervolgens drie beschermingsregiems onderscheiden: dat van de 'Vogelrichtlijn', van de 'Habitatrichtlijn' en van 'andere soorten' (zie ook 'wettelijke kaders' blz.7).

Op basis van het onderzoek gelden de volgende verplichtingen:

Soortbescherming:

- * Bij eventuele aanwezigheid en kans op bedreiging of verstoring van ontheffingsplichtige soorten dient een ontheffing Wnb te worden aangevraagd.

Gebiedsbescherming:

- * Indien de ingreep (een deel van) het samenhangende leefgebied van een 'aange-wezen soort' uit een Natura 2000-gebied aantast, dient (tevens) een vergunning Natura 2000 te worden aangevraagd.
- * Indien de aangegeven natuurwaarden van een gebied in het kader van de NNN worden aangetast, vergt dat tevens aanvraag van een provinciale vergunning.
- * Het Besluit natuurbescherming ('stilstof') behoort ook bij de gebiedsbescherming, doch valt buiten de scope van deze Quick Scan F&F (zie verder blz.9-10).

Wettelijk belangen

Bij eventuele aanvraag van ontheffing in het kader van soortbescherming is onder meer bepalend of er een wettelijk belang van toepassing is dat is opgenomen in het betreffende beschermingsregiem (Habitatrichtlijn, Vogelrichtlijn). Gezien de aard van het project betreft dat hier zoals aangegeven in de Bijlage van de Wnb (Ministerie van EZ 2016/ § 6.2.b) eventueel de volgende wettelijke belangen:

- * 'ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden' (voor 'andere soorten').

In beginsel wordt onder het belang 'ruimtelijke inrichting of ontwikkeling' géén ontheffing afgegeven voor soorten van de Vogelrichtlijn of Habitatrichtlijn, behalve indien de ecologische functionaliteit van de soort daarmee *geheel niet* wordt aangetast, bijvoorbeeld door het nemen van maatregelen (zie verder 'ontheffingsplicht' blz.9).

1.2 Algemene informatie over de Natuurtoets als instrument

Doel en strekking natuuronderzoek

Deze rapportage omvat een bureaustudie met habitatbeoordeling en een nader veldonderzoek. Hiermee wordt de ingreep getoetst aan de regelgeving met betrekking tot soort- en gebiedsbescherming.

Dit onderzoek met betrekking tot flora & fauna heeft tot doel inzicht te geven in de volgende vragen:

- Is er kans op noodzaak tot ontheffing van verbodsbepalingen van de Wnb?
- Is er naar verwachting een vergunning op grond van gebiedsbescherming nodig (Natura 2000 en/of het Natuurnetwerk Nederland/ NNN) ?
- Is er nader veldonderzoek nodig en voor welke soorten planten en/of dieren ?
- Welke zijn de mogelijke consequenties vanuit de Wnb en het NNN ?

Deze rapportage vormt de aantoonbare bewijslast op naleving van de wetgeving. Hiermee wordt onderbouwd met welke beschermde soorten rekening moet worden gehouden, van welke soorten effecten kunnen worden *uitgesloten* omdat ze er niet worden verwacht en/of welke soorten er niet zijn aangetroffen dan wel omdat de planingreep geen natuurschade aan die soorten met zich meebrengt.

Het uitsluiten van gebruik door (of schade aan) de betreffende soorten '*op voorhand*' vergt een gedegen, controleerbare onderbouwing.

Wettelijke kaders van soort- en gebiedsbescherming

Soortbescherming is gericht op individuele soorten flora en fauna, waartoe in de Wnb onderscheid is gemaakt in beschermingsregiems m.b.t. 'soorten van de Vogelrichtlijn' (Wnb § 3.1), 'soorten van de Habitatrichtlijn' (Wnb § 3.2) en 'andere soorten' (Wnb § 3.3).

Gebiedsbescherming is gericht op de specifieke habitat waartoe speciale begrensde gebieden zijn aangewezen, thans aangeduid met 'Natura 2000' dan wel gebieden die vallen onder regelgeving vanuit provinciaal natuurbeleid, waaronder het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen EHS). Ook gebieden buiten de aangewezen Natura 2000-gebieden die een aanwijsbare ecologische functie voor de betreffende aangewezen soorten vervullen, vallen onder dit regiem ('externe werking Natura 2000').

De regels van soort- en gebiedsbescherming sluiten elkaar niet uit, doch vullen elkaar aan. Toetsing aan gebiedsbescherming (Natura 2000 en NNN) vindt uitsluitend plaats indien (soorten uit) beschermde gebieden in het geding zijn, terwijl toetsing aan de soortbescherming en aan de stikstofdepositie *altijd* vereist zijn, zowel binnen als buiten beschermde gebieden.

Soortbescherming

De natuurwetgeving is in eerste lijn gericht op soortbescherming, dat wil zeggen bescherming van afzonderlijke soorten planten en dieren '*in welke situatie dan ook*'.

Omdat deze wet *alle* soorten planten en dieren omvat, óók in Natura 2000-gebieden, wordt bij dit natuuronderzoek primair aangehaakt op de soortbescherming.

Deze biedt bescherming aan planten en dieren tegen zogeheten 'natuurschade'.

Binnen het beschermingskader wordt onderscheid gemaakt tussen:

- het type ingreep ('bestendig beheer' of 'ruimtelijke ontwikkeling en inrichting');
- planten en dieren uit verschillende beschermingsregiems (zie boven);
- een aantal 'wettelijke belangen' (zie blz.6).

Beschermingsregiems en ontheffingsnoodzaak

De drie beschermingsregiems, 'Vogelrichtlijn', 'Habitatrichtlijn' en 'andere soorten', omvatten alle 'zwaarder beschermde soorten'.

- * De Vogelrichtlijn is van toepassing op alle inheemse vogels: bedreiging van vogels of verstoring van broedende vogels vergt in beginsel een ontheffing, waarbij het nest slechts tijdens het broedgebruik is beschermd, met uitzondering van een categorie 'jaarrond beschermde nesten' waarvan het nest, al of niet in gebruik, het gehele jaar rond beschermd is en bij bedreiging ontheffing vereist.
- * De Habitatrichtlijn is van toepassing op een in Bijlage IV opgenomen lijst met soorten zoogdieren, reptielen, amfibieën, dagvlinders, libellen, vissen, vaatplanten, kevers en 'overige ongewervelden' (weekdieren). Voor deze soorten is bij verstoring of bedreiging, te allen tijde een ontheffing vereist.
- * De categorie 'andere soorten' zoals opgenomen in de Bijlage van de Wnb omvat lijsten met soorten zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten waarvan door de afzonderlijke provincies wordt bepaald welke soorten in aanmerking komen voor een vrijstelling dan wel welke soorten bij verstoring of bedreiging eveneens aanvraag van ontheffing vergen.

Provinciale vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen

Met betrekking tot de lijsten 'andere soorten' is er in de Wnb ten aanzien van kleine zoogdieren en amfibieën in de provincie Zuid-Holland vooralsnog geen wijziging opgetreden ten opzichte van de oorspronkelijke landelijke vrijstellingen onder de Ffw.

Voor de thans in de Wnb opgenomen lijsten 'andere soorten' met betrekking tot een reeks vaatplanten en alle vissen, reptielen, dagvlinders, libellen en kevers geldt géén vrijstelling meer: deze soorten zijn dus, naast soorten van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn, eveneens alle ontheffingsplichtig.

Gedragscode

Eventueel kan met de uitvoering worden aangehaakt op een Gedragscode, maar bij bouwprojecten biedt dat géén relevante voordelen.

Ontheffingsplicht bij soortbescherming

Bij ontheffingsplichtige soorten is het voorts van belang in hoeverre de ecologische functionaliteit wordt aangetast:

- * Onder de condities dat er mitigerende maatregelen (kunnen) worden genomen waarmee kan worden gegarandeerd dat de ecologische functionaliteit *binnen* het werkgebied op geen énkél moment achteruitgaat, óók niet tijdelijk, is er géén ontheffing nodig (Ministerie van EZ 2016/ § 4.3).

Het achterwege blijven van effecten op de ecologische functionaliteit vergt afdoende onderbouwing, waarbij wordt aangegeven welke mitigerende maatregelen daarbij worden toegepast voor welke soorten.

- * Echter indien de bedoelde ecologische functionaliteit als gevolg van de ingreep níet met mitigatie kan worden gegarandeerd doch uitsluitend met compensatie, is voor de uitvoering daarvan eerst ontheffing vereist.

Voor soorten uit de Vogelrichtlijn of de Habitatrichtlijn dient bovendien te worden voldaan aan de specifiek in die richtlijnen opgenomen wettelijke belangen. Bij een ontheffingsaanvraag wordt daartoe getoetst aan drie criteria (de zgn. 'ADC-toets'):

- 1) er is geen alternatief;
- 2) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang;

- 3) er is geen sprake van afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding: dit criterium is ook van toepassing voor ontheffingsplichtige 'andere soorten' uit de Wnb.

Gunstige staat van instandhouding als ontheffingsvoorwaarde

Een ontheffing kan uitsluitend worden verkregen wanneer de gunstige staat niet in het geding komt. De voorwaarden daartoe staan in de Habitatrichtlijn genoemd:

- * uit populatie-dynamische gegevens blijkt dat de betrokken soort nog steeds een levensvatbare component is van de natuurlijke habitat waarin hij voorkomt, en dat op lange termijn zal blijven, en . . .
- * het natuurlijke verspreidingsgebied van die soort niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd kleiner lijkt te zullen worden, en . . .
- * er een voldoende grote habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties van die soort op lange termijn in stand te houden.

Wettelijke zorgplicht bij overige soorten

Naast de specifieke regelgeving ten aanzien van juridisch zwaarder beschermde soorten bestaat de algemene zorgplicht bij eventuele verstoring of bedreiging van individuele planten of dieren. Dit omvat *alle* onbeschermde soorten (Wnb art. 3.10).

Indien door werkzaamheden individuele dieren of hun vaste verblijfplaatsen worden verstoord of bedreigd, wordt vereist dat de uitvoerder voldoende zorg in acht moet nemen om die verstoring of bedreiging te voorkomen.

Daartussen bestaat enige nuance:

- * Met betrekking tot juridisch zwaarder beschermde soorten dient absoluut te worden voorkómen dat individuen van betreffende soorten worden bedreigd (zie DR 2009).
- * Voor beschermde soorten die vallen onder de provinciale vrijstelling en onbeschermde soorten ligt dat iets minder strikt:
*'De zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.
Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld; de zorgplicht kan wel door toepassing van bestuursdwang worden gehandhaafd'* (Ministerie v. EZ 2016/ § 2.4).

Met betrekking tot de zorgplicht bestaat een ketenverantwoordelijkheid tussen initiatiefnemer en uitvoerder.

Gebiedsbescherming

Vergunning Natura 2000

De regelgeving met betrekking tot speciale beschermingszones in het kader van de Vogel- of Habitatrichtlijn (resp. REG 1979 en REG 1992/1997), te weten met betrekking tot Natura 2000-gebieden, wordt in de Wnb gecontinueerd in hoofdstuk 2 van de Wet natuurbescherming.

Werkzaamheden binnen een Natura 2000-gebied welke effecten kunnen hebben op 'aangewezen' soorten en de instandhouding van de natuurlijke habitats vergen aanvraag van een vergunning. Ook voor gebieden 'buiten' een Natura 2000-gebied die een aanwijsbare ecologische functie voor de 'aangewezen soorten & habitattypen' uit dat Natura 2000-gebied hebben, kan onder sommige condities een vergunning vereist zijn ('externe werking', Wnb art. 2.7 & 2.8).

Vergunning in het kader van Programmatische Aanpak Stikstof (PAS)

De toenemende uitstoot van stikstof door verkeer, uitvoeringsmaterieel, huishoudens en bedrijfsvoering leidt tot toenemende depositie van stikstof met negatieve effecten op flora en fauna, met name in natuurgebieden. Dit vereist nader onderzoek (Besluit natuurbescherming, zie Wettelijk kader Bij12, 2017) waarbij een uitvoeringsfase en een gebruiks-fase kunnen worden onderscheiden.

Deze wettelijke onderzoeksverplichting is met name van toepassing voor het voornemen tot een nieuwe ruimtelijke ontwikkeling.

Bij de tijdelijke- of uitvoeringsfase van nieuwe projecten gaat het om uitstoot door voertuigen en mobiele werktuigen met een verbrandingsmotor. Een dergelijke berekening kan pas worden uitgevoerd wanneer er inzicht bestaat in het uitvoeringsbestek.

Bij de eind- of gebruiksfase van nieuwe projecten gaat het om uitstoot door toegenomen verkeer, huishoudens en/of bedrijfsvoering.

Voor de toetsing worden met betrekking tot de in de regio aanwezige Natura 2000-gebieden, drempel- en grenswaarden vastgesteld aan de toename van stikstofdepositie als gevolg van het nieuwe project ('ontwikkelingsruimte', zie Bij12, 2017). De grenswaarde wisselt per regio (zie verder § 3.1).

Nota Bene:

Indien dergelijk stikstofonderzoek bij de aanvraag van een omgevingsvergunning voor een ruimtelijke ontwikkeling ontbreekt wordt, evenals bij het ontbreken van onderzoek naar flora en fauna, een eventuele omgevingsvergunning geweigerd.

Echter, deze zogenaamde Aérias-berekening kan pas worden opgesteld wanneer een bestek beschikbaar is.

Vergunning Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen EHS)

Dit betreft eveneens bescherming van natuurwaarden binnen begrensde gebieden.

Hiervoor hebben Rijk en Provincie samen spelregels ontwikkeld welke zijn vervat in de provinciale regelgeving. Hierbij is een 'nee-tenzij' beleid van toepassing, terwijl afhankelijk van de provinciale regelgeving daarop eveneens een 'externe werking' van toepassing kan zijn (geldt niet voor de provincie Zuid-Holland).

Binnen het NNN moeten de wezenlijke kenmerken en waarden van het betreffende gebied als onderdeel van het natuurnetwerk in acht worden genomen. Aantasting daarvan in kwalitatieve of kwantitatieve zin vergt nadere toetsing aan het bevoegde gezag en kan mogelijk leiden tot een vereiste aanvraag van vergunning. Aantasting zal slechts voor vergunning in aanmerking komen indien daarvoor compensatie wordt geboden.

De actuele en potentiële waarden van het NNN zijn vastgesteld in de natuurdoelen voor dat gebied. De basis daarvoor ligt in de provinciale structuurvisie en de betreffende 'Provinciale Ruimtelijke Verordening'.

Daarnaast zijn in Zuid-Holland ook nog 'bijzondere weidevogelgebieden' aangewezen: hiervoor geldt eenzelfde regelgeving als voor de NNN.

1.3 Onderzoeksplan

Met het onderzoek wordt stapsgewijs ingezoomd op de situatie en vastgesteld welke juridisch zwaarder beschermde soorten of verstoring daarvan, kunnen worden uitgesloten dan wel nadere veldinventarisatie vergen.

Werkstap 1, analyse bestaande gegevens

Als eerste wordt de situatie getoetst aan indicaties van de NDFF, aan de verspreiding van soorten op basis van reeds bekende biogeografische informatie uit verspreidingsatlassen, aan overige literatuur en andere beschikbare onderzoeken. Die informatie is veelal niet compleet maar wel grotendeels indicierend.

Op basis hiervan en de algemene habitat op de locatie wordt vastgesteld welke juridisch zwaarder beschermde soorten in dit gebied verwacht en bedreigd kunnen worden en welke daarvan op voorhand al kunnen worden uitgesloten.

Met betrekking tot 'uitsluitingen' in het kader van de regelgeving wordt in de rapportage aandacht geschonken aan *alle* mogelijke soortgroepen van (beschermde) organismen. Voor sommige soortgroepen is dat niet méér dan slechts het aangeven waarom daarvan *géén* beschermde soorten op de locatie worden verwacht, dan wel waarom sommige soorten *niet* worden bedreigd of verstoord.

Werkstap 2, toetsing aan gebiedsbescherming

Dit omvat regelgeving in het kader van de Wnb en van provinciaal gebiedenbeleid (Natura 2000 en NNN, zie § 3.1). Daarbij wordt beoordeeld of er wellicht ook andere natuurregelgeving in het geding kan zijn.

De noodzaak tot een berekening met betrekking tot de stikstofdepositie wordt separaat in een latere planfase beoordeeld.

Werkstap 3, habitatbeoordeling

Naar aanleiding van het bovenstaande wordt op basis van een grondige inspectie een beoordeling gemaakt van de terreinkenmerken, de biotoop, de lokale habitat en van de ecologische betekenis van het effectieve werkgebied (zie § 3.2).

In de conclusie wordt op basis van de nader beschreven habitat, vastgesteld welke zwaarder beschermde soorten (Wnb) en eventuele 'aangewezen soorten' (Wnb/ Natura 2000) voor de gegeven situatie zonder nadere veldinventarisatie kunnen worden uitgesloten, wat tevens geldt voor het al of niet van toepassing zijn van de 'externe werking' met betrekking tot 'aangewezen soorten' (Natura 2000 - Wnb § 3.2).

Tot zover betreft dit onderzoek een 'Quick Scan': bureaustudie met veldverkenning.

Werkstap 4, veldinventarisaties

Voor de zwaarder beschermde soorten flora en/of fauna (Wnb) welke vanwege de plaatselijke verspreiding en/of de condities op de werklocatie níét op voorhand van bedreiging kunnen worden uitgesloten, moet ook een nader soortgericht veldonderzoek worden uitgevoerd (zie hoofdstuk 3).

Werkstap 5, eindconclusie en advies

De rapportage wordt afgerond met een puntsgewijze samenvatting van conclusies en consequenties, met een eventuele toetsing van consequenties, de haalbaarheid van het plan, het advies welke soorten nadere veldinventarisatie vergen dan wel in hoeverre natuurschade op voorhand met mitigatie kan worden voorkomen.

Leeswijzer

In de rapportage wordt de volgorde van de hierboven aangegeven onderzoeks- en onderbouwingsstappen aangehouden. Waar het voor de betreffende onderbouwing nodig is om informatieve kaders te schetsen, is dat in dit hoofdstuk beknopt aangegeven (zie blz.5 t/m 11). Daarmee ontstaat de volgende opzet van de rapportage:

- * In hoofdstuk 1 zijn de uitgangssituatie, het voornemen, de hoofdlijnen van de regelgeving, de aanpak van het onderzoek en de opzet van de rapportage aangegeven.
- * In Hoofdstuk 2 wordt op basis van beschikbare verspreidingsgegevens en recente gegevens uit de databank van de NDFF, de literatuurstudie met daaruit voortkomende conclusies uitgevoerd.
- * In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op vigerende gebiedsregelgeving (Wnb/ Natura 2000, PAS en NNN) en worden de bevindingen van de ecologische verkenning met beoordeling van de betreffende habitat beschreven, zo nodig aangevuld met de verslaglegging van een nader veldonderzoek.
- * In hoofdstuk 4 worden de voor de uitvoering relevante conclusies kort samengevat en wordt advies gegeven met betrekking tot mitigerende maatregelen. Voorts wordt advies gegeven met betrekking tot de gewenste nadere handelwijze.

De rapportage wordt beëindigd met lijsten van geraadpleegde literatuur en van gebruikte termen en afkortingen.

2 BRONNENONDERZOEK SOORTEN

Onderzoekscontext

Het onderzoek dat in dit hoofdstuk per soortgroep wordt weergegeven omvat de toetsing van de locatie aan bronnen met reeds bestaande inventarisatie- en verspreidingsgegevens, met name NDFF, de 'Nederlandse Databank Flora & Fauna'. Het is gericht op eventueel terreingebruik door juridisch zwaarder beschermde soorten (zie 'soortbescherming' blz.7-9) en indien voor het project relevant, op 'aangewezen soorten' (zie gebiedsbescherming blz.9-10).

De gegevens waarop deze toetsing is gebaseerd, omvatten veelal een aanzienlijk groter gebied dan de onderzoekslocatie: naar aanleiding hiervan wordt in hoofdstuk 3 ingezoomd op de nader begrensde werklocatie. De gegevens uit de NDFF bieden een goede indicatie doch zijn niet geheel toegespitst op de werklocatie en vergen *tenminste* nog een aanvulling door een habitatbeoordeling op de locatie.

Op basis van het bronnenonderzoek en de habitatbeoordeling wordt vervolgens bepaald welke (zwaarder) beschermde soorten in het werkgebied wellicht kunnen worden verwacht en welke soorten in het kader van de Wnb aanvullende veldinventarisatie vergen om vast te stellen of ze alsnog van aanwezigheid kunnen worden uitgesloten, dan wel zullen moeten leiden tot aanvraag van ontheffing.

De eventuele *noodzaak* tot nadere inventarisatie wordt afgeleid uit de samenhang tussen beschikbare gegevens (dit hoofdstuk 2), de habitatbeoordeling van het te onderzoeken gebied (zie hoofdstuk 3) en de 'soort' ingreep (§ 1.1).

Algemeen karakter werkgebied

Het werkgebied ligt in een landelijke omgeving met zandige, kalkhoudende zeekleigronden, op grotere afstand van Natura 2000-gebieden. Het omvat een perceel tegen de kade van de hoger gelegen watergang Zuideinde. Het perceel wordt zowel doorkruist als aan twee zijden begrensd door watergangen.

Er is een forse houtsingel aanwezig evenals twee vrijstaande bomen en enkele oude coniferen.

De te slopen bebouwing bestaat uit een oud rijtje woonhuizen, schuurtjes en andere bouwsels (zie figuur 4 volgende bladzijde).

2.1 Vaatplanten

Beschikbare gegevens

Uit de databank (NDFF 2020, Quickscanhulp) blijkt dat binnen een straal van 1 km van het plangebied één ontheffingsplichtige plant is geregistreerd, Naakte lathyrus als 'andere soorten' (zie ook Floron 2011).

Naakte lathyrus vindt zijn groeiplaats op zonnige tot beschaduwde, relatief droge, voedselrijke, kalkrijke of kalkarme, lichte grond (leem, zandig leem en mergel).

Conclusie

Dit vergt nadere inspectie van de terreinbegroeiing.

Figuur 4, een wat oudere luchtfoto (Google)

2.2 Zoogdieren

Beschikbare gegevens

Uit de databank (NDFF 2020, Quickscanhulp) blijkt dat binnen een straal van 1 km van de planlocatie 4 soorten zijn geregistreerd, alle vleermuissoorten.

Grondgebonden zoogdieren

Binnen een straal van 1 km van het werkgebied zijn geheel geen ontheffingsplichtige grondgebonden zoogdieren aangetroffen (zie ook Broekhuizen 2016).

Desalniettemin kunnen ongetwijfeld 'andere soorten' worden aangetroffen waarop een provinciale vrijstelling van toepassing is, zoals muizensoorten, Egel en wellicht een enkele materachtige. Indien deze vrijgestelde soorten worden verstoord vergt dat toepassing van de wettelijke zorgplicht (zie blz.9).

Vleermuizen

Er zijn in deze omgeving zes soorten vleermuizen geregistreerd: Rosse vleermuis, Ruige dwergvleermuis, Gewone dwergvleermuis, Kleine dwergvleermuis, Tweekleurige vleermuis en Laatvlieger.

Alle vleermuissoorten zijn vermeld in de Habitatrichtlijn Bijlage IV (zie § 3.1 Wnb) waarmee diverse gebruiksvormen van vleermuizen ontheffingsplichtig zijn.

Laatvlieger en dwergvleermuizen maken gebruik van lineaire structuren in de vorm van begroeiings- en bebouwingslinten en -randen, soms in combinatie met watergangen, als geleiding/ sonar-oriëntatie en beschutting voor vaste vliegroutes.

Vaste verblijfplaatsen van vleermuizen kunnen, afhankelijk van de soort, bestaan uit kraam-, zomer-, paar- of winterverblijven in bomen, gebouwen of andere gebouwde constructies zoals bijvoorbeeld in kunstwerken.

Van belang daarbij is dat de meeste vleermuissoorten steeds een 'netwerk' van vaste verblijfplaatsen gebruiken waartussen wordt gewisseld, waarbij het gehele netwerk strikt beschermd is (zie bijvoorbeeld ook Kennisdocumenten, BIJ12 2017).

De soorten beschikken ieder over eigen soorten verblijven (zie ook Limpens 1997):

- * Rosse vleermuis zoekt zijn verblijfplaats uitsluitend in (oudere) bomen,
- * Laatvlieger uitsluitend in bebouwing,
- * dwergvleermuizen kunnen zowel in bomen als in gebouwen worden aangetroffen (zoals in spouwruimten, onder dakpannen, achter betimmeringen, in doorvoeren van leidingen e.d.). Deze soorten kunnen alle gebruik maken van zeer smalle spleten;
- * Tweekleurige vleermuis maakt uitsluitend gebruik van zeer hoge gebouwen zoals torenflats (naburige moderne woonwijken).

Conclusie zoogdieren

* Grondgebonden soorten:

Ontheffingsplichtige soorten kunnen op de locatie worden uitgesloten op basis van verspreiding.

Bij uitvoering is aandacht vereist voor mogelijk aanwezige 'andere soorten' waarop de wettelijke zorgplicht van toepassing is.

* Vleermuizen:

Deze vereisen nadere controle op gebruiksmogelijkheden in eventueel te kappen bomen en te slopen gebouwen (habitatbeoordeling). Deze behoeven zo nodig nader veldonderzoek naar verblijfplaatsen en/ of naar vaste vliegroutes, en indien aangetroffen aanvraag van ontheffing.

2.3 Broedvogels

Beschikbare gegevens

Uit de databank (NDFF 2020, Quickscanhulp) blijkt dat binnen een straal van 1 kilometer van het plangebied diverse vogels met een jaarrond beschermd nest zijn geregistreerd.

Jaarrond beschermde nesten

De bij het NDFF geregistreerde soorten met een jaarrond beschermd nest betreffen onder meer ook soorten die hoog in bomen nestelen, te weten Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Roek en Sperwer. Deze soorten gebruiken ook nesten van bijvoorbeeld Zwarte kraai, of zelfs van Ekster, maar ook van elkaar.

Ook Steenuil maakt als holtebroeder onder meer gebruik van bomen, vooral knotwilgen.

Daarnaast zijn ook Gierzwaluw en Huismus geregistreerd, als koloniebroeders aan/op gebouwen (zie ook Sovon 2002 & 2018).

Gierzwaluw is een ultieme stadsvogel en broedt in spleten en nissen van gebouwen in de stedelijke omgeving. Buiten concentraties van bebouwing, zoals solitaire bebouwing in een landelijke omgeving, wordt deze soort niet broedend aangetroffen.

Huisumus nestelt bij voorkeur in middeloude stadswijken, dorpen en landelijke bebouwing met ouderwetse pannendaken. Deze kan vooral ook in een landelijke omgeving worden verwacht.

Mogelijk zijn ook vogelsoorten uit categorie 5 aan de orde, zoals bijvoorbeeld spechten, Bosuil e.d.: deze vergen eventueel nadere beschouwing in verband met mogelijke ontheffingsplicht, afhankelijk van de situatie.

Overige broedvogels

Veelal zijn er in elk soort terrein ook andere broedende vogels te verwachten, waaronder nesten in struwelen en in te kappen bomen (zie ook Sovon 2002).

Broedende vogels mogen onder géén enkele conditie worden verstoord (zie DR 2009). Onder die voorwaarde is echter voor de meeste broedvogelsoorten géén aanvullende veldinventarisatie vereist: die is uitsluitend nodig op het moment dat werkzaamheden in het broedseizoen worden uitgevoerd.

Conclusie broedvogels

- * Jaarrond beschermde nesten: het werkterrein vergt nadere controle op mogelijk aanwezige jaarrond beschermde nesten in te kappen bomen of nestelmogelijkheden van Huismus in het pannendak van de te slopen woonbebouwing. Zo nodig behoeft dat nadere inventarisatie van het gebruik en aanvraag van ontheffing. Gierzwaluw kan vanwege de niet-stedelijke omgeving, bij voorbaat worden uitgesloten.
- * Broedende vogels: met betrekking tot (overige) broedende vogels dienen werkzaamheden die verstorend kunnen zijn, *buiten* het broedseizoen plaats te vinden.

2.4 Amfibieën en reptielen

Beschikbare gegevens

Uit de databank (NDFF 2020, Quickscanhulp) blijkt dat binnen een straal van 1 km van het werkgebied 2 beschermde soorten zijn geregistreerd (zie ook Creemers 2009; NDFF 2019).

Amfibieën

De registratie betreft onder meer één ontheffingsplichtige amfibiesoort (Rugstreeppad) en twee vrijgestelde 'andere soorten' (Bastaardkikker en Meerkikker). Dit sluit niet uit dat ook nog andere 'vrijgestelde' soorten verwacht kunnen worden zoals Gewone pad en Kleine watersalamander.

Rugstreeppad is voor de voortplanting gebonden aan geschikt voortplantingswater in de omgeving: ondiep, zonbeschenen en bij voorkeur visvrij, waaronder poelen, vijvers maar ook stagnerende regenwaterplassen (zie ook Musters 1992; Rijsewijk 2006; Spitzen-van der Sluis 2009). Hier verzamelen de dieren zich in de voortplantingstijd naar aanleiding van de lokroep van één en vervolgens van veelal méér mannelijke dieren.

Na de eierproductie vertrekken de dieren individueel weer naar hun land- en overwinteringshabitat, soms op enkele kilometers afstand

Behalve in natuurlijke habitats (zoals open duingebieden) wordt de soort ook aangetroffen in pioniersituaties op ruderaal terrein zoals bouw- en opslagterreinen, maar ook op akker- en tuinbouwgronden.

Het dier is slechts tijdens de nacht actief. Tijdens de dag verschuilt het zich onder losse materialen op het maaiveld, in bestaande holletjes of kan het zich ingraven in zand of losse grond. Alleen in de voortplantingstijd gebruikt het dier 's nachts open water, terwijl het de overige delen van het jaar een landhabitat gebruikt.

Ook de vrijgestelde soorten vergen voor hun leefomgeving de beschikbaarheid van geschikt open water en een zonnige situatie. Overwintering gebeurt door de meeste soorten nabij de voortplantingshabitat, sommige soorten in hun landhabitat en sommige soorten in de baggerlaag van watergangen.

Reptielen

Deze kunnen op basis van verspreiding en de habitatcondities voor het werkgebied worden uitgesloten.

Conclusie amfibieën en reptielen

- * De werklocatie vergt controle op habitatcondities welke geschikt zijn voor voortplanting en landhabitat van Rugstreeppad. Zo nodig vergt dat nader veldonderzoek en indien aangetroffen ook aanvraag van ontheffing.
- * Bij het aantreffen van vrijgestelde soorten dient de wettelijke zorgplicht te worden toegepast (zie blz.9).

2.5 Vissen

Beschikbare gegevens

Uit de databank (NDFF 2020, Quickscanhulp) blijkt dat binnen een straal van 1 km van het werkgebied géén ontheffingsplichtige vissen zijn geregistreerd (zie ook NDFF 2019).

Conclusie vissen

Ontheffingsplichtige vissen kunnen op basis van verspreiding worden uitgesloten.

2.6 Ongewervelde soorten

Bij ongewervelde soorten moet men denken aan vlinders, libellen, sprinkhanen en andere ongewervelde soorten zoals mieren, kevers, weekdieren e.d. Onder deze groepen vallen eveneens beschermde soorten terwijl voor sommige soorten ook een ontheffingsplicht geldt. Juridisch zwaar beschermd zijn soorten uit de groepen libellen, dagvlinders en 'overige ongewervelde soorten' (waaronder ook waterorganismen).

Beschikbare gegevens

Uit de databank (NDFF 2020, Quickscanhulp) blijkt dat binnen een straal van 1 km van het werkgebied géén ontheffingsplichtige, ongewervelde soorten te zijn geregistreerd. Echter voor Platte schijfhoren is het landelijk onderzoek nog ondermaats, terwijl deze soort op een afstand van 1 tot 5 km wél is geregistreerd.

Platte schijfhoren, een zeer klein zoetwaterslakje dat vooral wordt aangetroffen in laagveengebieden en in het rivierengebied, in grotere en kleinere plassen, sloten en vaarten. De soort leeft in helder, schoon water met een rijke begroeiing en kan slecht tegen vervuiling. Het slakje wordt vaak aangetroffen in draadalgvegetaties, in andere ondergedoken waterplanten, op drijvende waterplanten en in/op combinaties daarvan (zie Gmelig Meyling 2008; Boesveld 2011).

Conclusie ongewervelden

- * De werklocatie vergt controle op geschikte habitatcondities voor Platte schijfhoren, met name te dempen sloten. Zo nodig vergt dat nader veldonderzoek en indien aangetroffen ook aanvraag van ontheffing.

- * Andere ontheffingsplichtige soorten kunnen op basis van verspreiding worden uitgesloten (zie ook Boesveld 2011; Bos 2006; Dijkstra 2002).

2.7 Conclusies uit beschikbare gegevens

Volgens de databank van NDFF en verspreidingsgegevens blijkt dat in het werkgebied naast vrijgestelde 'andere soorten', meerdere ontheffingsplichtige soorten verwacht kunnen worden waarvan reeds enkele op basis van het algemeen karakter van het werkgebied (blz.11), op voorhand kunnen worden uitgesloten.

De volgende resterende soorten vergen alsnog nadere controle van de habitat om te beoordelen of er een geschikte habitat voor is, in welk geval nader onderzoek (en mogelijk aanvraag van ontheffing) nodig is:

- Naakte lathyrus;
- vleermuisgebruik (Laatvlieger, Ruige dwergvleermuis en Rosse vleermuis) in te slopen gebouwen en te kappen bomen;
- jaarrond beschermde nesten van roofvogels in te kappen bomen;
- jaarrond beschermde nesten van Huismus in het pannendak van de te slopen bebouwing;
- Rugstreeppad;
- Platte schijfhoren.

Voorts zijn er broedgevallen te verwachten van zangvogels, welke tijdens het broeden moeten worden ontzien.

Ook zijn er vrijgestelde kleine zoogdieren en amfibieën te verwachten, welke bij de uitvoering aandacht en toepassing van de wettelijke zorgplicht vergen (zie blz.9).

Andere ontheffingsplichtige soorten kunnen op basis van verspreiding en/of habitat, op voorhand worden uitgesloten.

3 LOCATIEONDERZOEK

3.1 Toetsing vigerende regelgeving gebiedsbescherming

Gebiedsbescherming vormt onderdeel van zowel de Wet natuurbescherming (Natura 2000-gebieden/ Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en Besluit natuurbescherming) als van de provinciale regelgeving (Natuurnetwerk Nederland).

Natura 2000-gebieden:

De werklocatie ligt op ca. 8 tot 10 km afstand van verschillende Natura 2000-gebieden. Op de werklocatie zijn géén ecologische condities aanwezig welke aandacht vergen vanwege mogelijke 'externe werking Natura 2000'.

Besluit natuurbescherming:

Als onderdeel van de Wnb dient vanwege de voorgenomen ruimtelijke ingreep, de stikstofproductie te worden berekend die het gevolg is van de bij de realisatie gebruikte verbrandingsmotoren (sloop en/of transport, grondwerk, bouw en inrichting), dan wel het gevolg zal zijn van een nieuwe gebruikssituatie (met betrekking tot huishoudens, bedrijvigheid en verkeersintensiteit).

Middels een Aeriusberekening (zie blz.9) wordt dit vanuit de gegeven locatie, omgezet in de te verwachten depositie op de op zekere afstand liggende Natura 2000-gebieden. Deze berekening met daaruit voortvloeiende consequenties zal indien nodig, separaat van dit natuuronderzoek worden afgehandeld.

Een dergelijk onderzoek kunt u laten verrichten door de specialist Mattijs Langelaar, Langelaar Milieuadvies, info@langelaarmilieuadvies.nl - tel.0612-199.804.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Het werkgebied vormt géén onderdeel van het NNN, zodat de betreffende regelgeving niet van toepassing is.

3.2 Verkenning werkgebied en habitatbevindingen

Een veldverkenning heeft plaatsgevonden op 20 augustus 2020, samen met een inspectie van de verschillende mogelijke habitatelementen.

Algemene terreinkenmerken

Het werkgebied omvat een perceel tegen de kade van de hoger gelegen watergang Zuideinde. Het perceel wordt zowel doorkruist als aan twee zijden begrensd door (deels zeer smalle) sloten (zie figuur 5 blauwe pijlen). Langs de zuidwestgrens van het perceel is een forse houtsingel aanwezig van voornamelijk elzen (zie figuur 5 groene pijl en zie foto's 1 en 2), twee vrijstaande elzenbomen (foto 3) en enkele oude coniferen.

Foto's 1 en 2, houtsingel

Figuur 5, terreinsituatie werkgebied

Foto 3, vrijstaande elzen

Foto 4, oude coniferen langs de noordelijke grenswatergang

De te slopen bebouwing bestaat uit een oud rijtje woonhuizen en veel schuurtjes en andere bouwsels met dunne wanden van plaatmateriaal (zie figuur 4 blz.14 en foto 5).

Foto 5, overzicht bebouwing

De woonbebouwing beschikt niet over spouwruimte in de muren.

In de muren zijn op diverse plaatsen gaten en scheuren aanwezig (zie foto's 6 t/m 8) terwijl ook bij een schoorsteen scheuren aanwezig zijn. Dwergvleermuizen hebben voor een verblijf al voldoende aan een ondiep scheurtje van 1,5 cm breedte !

Bovendien beschikt de woonbebouwing over een oud pannendak met gaten (zie o.m. foto 9) en boeiboorden langs de dakranden. Niet alleen zijn de boeiboorden plaatselijk in zeer vervallen conditie maar bovendien is de ruimte achter deze betimmering overal toegankelijk en daardoor eveneens zeer geschikt voor vleermuizen, als soortgroep met een ontheffingsplicht.

Foto 6, dwergvleermuizen hebben al voldoende aan een scheurtje van 1,5 cm !

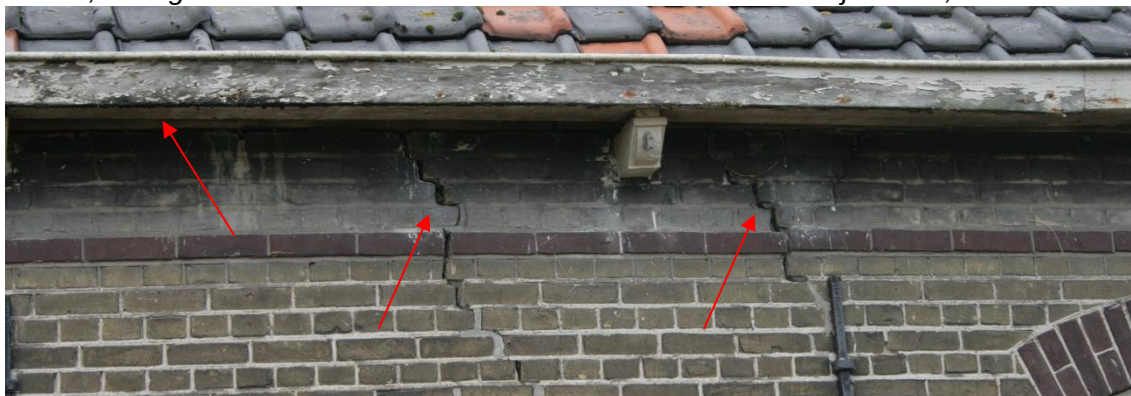

Foto 7, gat in de muur, vervallen aftimmering en kruipruimte achter boeiboord

Het dak met zijn pannen en boeiboorden biedt vervolgens ook mogelijkheden voor verblijfplaatsen van Huismus, een vogelsoort met een jaarrond beschermd nest. Voorts zijn alle bomen geïnspecteerd, waarin géén jaarrond beschermde nesten werden aangetroffen.

De bodem op het terrein is zeer voedselrijk en intensief gemaaid: dit biedt géén condities voor beschermde planten.

De watergangen zijn eveneens voedselrijk met een troubele kwaliteit, veel kroos en begroeiing, deels met steile beschoeide kanten en veel schaduwval: in alle opzichten een ongeschikte habitat voor de voortplanting van Rugstreeppad (foto's 10 en 11).

Foto 8 gaten en kruipruimten achter boeiboorden

Foto 9, voorbeeld van gaten in het pannendak en kruipruimte achter boeiboord

Foto 10

Foto 11

Conclusies habitatbeoordeling

Vaatplanten

Naakte lathyrus is niet in het werkgebied aangetroffen.

Grondgebonden zoogdieren

Ontheffingsplichtige soorten kunnen in het werkgebied worden uitgesloten.

Vleermuisgebruik

Met name in de woonbebouwing kunnen mogelijk diverse soorten verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn, wat nader veldonderzoek vergt (zie § 3.2).

Er zijn géén mogelijke condities voor vaste vliegroutes in het geding.

Vogels met jaarrond beschermde nesten

Het oude pannendak en de boeiboorden langs de gevel van de woonbebouwing biedt geschikte broedgelegenheid voor Huismus, wat nader veldonderzoek vergt.

Gierzwaluw kan vanwege de niet-stedelijke omgeving worden uitgesloten terwijl ook in bomen geen jaarrond beschermde nesten aanwezig zijn.

Inspectie van opstallen en bomen hebben géén nestelgelegenheid voor Steenuil opgeleverd.

Overige broedvogels

Er zijn in het werkgebied op diverse plekken ook andere broedende vogels te verwachten, zoals aan de woonbebouwing, in de schuurtjes, langs de oevers en in de begroeiing. Sloop, kap en/of terrein opschonen dienen buiten het broedseizoen plaats te vinden, dus tussen augustus en eind maart.

Amfibieën en reptielen

Voor de geregistreerde Rugstreeppad is in het werkgebied géén geschikt voortplantingswater beschikbaar. Ook als landhabitat heeft het werkgebied weinig gunstige condities. Wel kunnen algemeen voorkomende soorten zoals padden en kikkers, worden verwacht. Reptielen kunnen hier worden uitgesloten.

Dagvlinders, libellen en overige ongewervelden

Er is géén geschikte habitat voor ontheffingsplichtige soorten.

3.3 Uitgangspunten nader veldonderzoek

Uitgangspunten

Volgens het bureauonderzoek (hoofdstuk 2) en de terreinverkenning (§ 3.2) is nader veldonderzoek vereist naar:

- gebruik van de woonbebouwing door vleermuissoorten
- gebruik van de woonbebouwing door Huismus of Gierzwaluw, beide soorten met een jaarrond beschermd nest.

Veldinventarisaties vinden plaats volgens de richtlijnen die daartoe door het bevoegde gezag worden aangegeven, zoals voor vleermuisonderzoek in het 'Vleermuisprotocol' van het GAN (2017) en voor andere soorten in protocollen uit de betreffende kennisdocumenten of van de betreffende PGO.

Dit onderzoek is gebonden aan strikte perioden en overige criteria. Daarom is in de planning van achtereenvolgende ingrepen een tijdige inventarisatie nodig. Immers, uitvoering van werkzaamheden is pas toegestaan nadat onderzoek heeft plaatsgevonden en, zo nodig, ontheffing is verkregen !

Criteria en aanpak vleermuisonderzoek

Mogelijk gebruik door vleermuizen kan in de onderhavige situatie bestaan uit kraam-, zomer- en paarverblijven in de woonbebouwing.

Bij vleermuisonderzoek wordt het werkgebied tijdens de waarneemperioden steeds doorkruist met gebruikmaking van detectie-apparatuur voor vleermuizen.

Het vleermuisonderzoek omvat de volgende onderdelen:

- a) Voorzomeronderzoek: om mogelijk kraam- of zomerverblijf van dwergvleermuizen én van Laatvlieger uit te kunnen sluiten:
In de periode vanaf half mei tot eind juni 2x een avondonderzoek met tenminste 30 dagen ertussen, met een extra onderzoeksmoment in de late nacht voor Laatvlieger.
- b) Nazomeronderzoek: om een mogelijk paarverblijf of – territorium uit te kunnen sluiten:
In de periode tussen half augustus en eind september 2x een nachtonderzoek met tenminste 3 weken ertussen. Door hierbij tevens later op de avond waarnemingen uit te voeren kan op basis van het vleermuisgedrag ook eventueel gebruik als winterverblijf worden vastgesteld.

Criteria en aanpak onderzoek Huismus

De vereiste onderzoeksfrequentie is afhankelijk van het onderzoeksmoment in het seizoen: dat aantal bezoeken kan het meest beperkt zijn tussen 1 april en 15 mei, waarin voor Huismus slechts 2 onderzoeksmomenten zijn vereist met 10 tussenliggende dagen. Later in het seizoen is een groter aantal onderzoeksmomenten vereist.

Het onderzoek dient 's ochtends vroeg te worden uitgevoerd. Daarbij wordt op basis van het gedrag zoals nestbouw, voedseltransport, bedelende jongen, een zingend mannetje, een aanwezig paartje of balts, bepaald of er nesten aanwezig zijn.

Uitvoering onderzoek

Het veldonderzoek wordt verricht door en onder leiding van drs. J. Mulder, sinds 1987 full time praktiserend veldbioloog, gespecialiseerd in veldinventarisaties, faunaverplaatsingen en specifieke maatregelen voor flora en fauna. Afgestudeerd aan de Universiteit van Utrecht met als specialismen zoölogische ecologie m.b.t. vleermuizen, amfibieën, reptielen, vissen en floristiek heeft hij zich vervolgens tevens geschoold m.b.t. veldonderzoek naar grondgebonden zoogdieren, broedvogels en ongewervelde soorten.

Bij het voorzomeronderzoek naar vleermuizen wordt hij, vanwege de 'overzichtelijkheid', geassisteerd door een tweede waarnemer met batdetector.

3.4 Uitvoering nader veldonderzoek

Veldonderzoek Huismus

Dit onderzoek heeft plaatsgevonden middels twee veldbezoeken, op 16 april 2021 en op 1 mei 2021 (zie ook onderzoeksdata blz.29).

Op beide dagen was de windkracht beperkt (2/ 4), de temperatuur rond 10-11°C bij 0/8 tot 2/8 bewolking.

Het onderzoek is gebaseerd op gedrag van huismussen: aanwezigheid van zingende mannetjesvogels en het meermaals verdwijnen of verschijnen van onder de dakpannen op dezelfde plek.

Hierbij zijn in totaal 8 nesten van Huismus vastgesteld:

- * aan de voorzijde 5 nesten, alle met toegang vanonder de onderste pannenrij (zie foto 12);
- * aan de achterzijde 3 nesten, waarvan 2 vanonder de onderste pannenrij en één midden in het pannendak (zie foto 13).

Daarnaast zijn nog een spreekwennest en een mogelijk kauwennest in een schoorsteen vastgesteld.

Foto 12, straatzijde pand; rode lijn, onderste pannenrij met huismusnestingangen; Rode cirkel, spreekwennest

Foto 13, achterzijde pand; rode lijn en cirkel, ingangen huismussennesten

Veldonderzoek vleermuizen

Op 6 juni 2021 werd met twee onderzoekers het terrein vanaf zonsondergang onderzocht op vleermuisgebruik (zie ook onderzoeksdata blz.29-30).

De vleermuizen bleven op de locatie lang uit: pas om 22.55 uur werd de eerste vleermuis gespot. Tot aan 23.45 werd heel af en toe een zeer kort aanwezige Gewone dwergvleermuis waargenomen, foeragerend of doorvliegend bij de achter op het erf aanwezige opgaande begroeiing.

In de nacht van 6 op 7 juli werd zowel in de periode vanaf zonsondergang (met twee onderzoekers) als in de periode tot zonsopkomst gedurende twee uur geïnventariseerd. Er bleken pas vrij laat vleermuizen te komen. Uiteindelijk bleken er in beide perioden een Gewone en een Ruige dwergvleermuis boven het grasland van het buurperceel te foerageren. Bovendien foerageerde er bij de schuur op het buurperceel kort een Laatvlieger.

Op 7 september werd tot in de periode tot na middernacht onderzoek gedaan naar paarterritoria. Er vloog slechts af en toe een Gewone of een Ruige dwergvleermuis langs. Sociale roepjes van Gewone dwergvleermuis werden slechts eenmalig (5 achter elkaar) gehoord om 23.07 uur. Dit kan niet geïnterpreteerd worden als werfroepen.

Op 24 september was tot bijna tien uur een Laatvlieger boven het terrein van de burens aan het foerageren. Een Gewone en een Ruige dwergvleermuis bleken van begin tot het einde van de waarneemtijd aan het foerageren achter op het erf bij de bomen. Er werden geen werfroepen waargenomen.

Nota bene: Tussen het eerste en tweede bezoek in de paartijd is iets minder dan de protocollair aangegeven 20 dagen aangehouden, maar het valt binnen de suboptimale aan te houden periode van 10-20 dagen. Dit is gedaan in verband met zeer geschikte omstandigheden op die datum en slechtere weersvooruitzichten, samen met het bijna verstrijken van de paarperiode. Gezien de waarnemingen (in het geheel geen werfroepen tijdens beide bezoeken) heeft dit geen effect op de uitkomst en conclusies.

4 SAMENVATTENDE CONCLUSIES

In samenhang tussen literatuuronderzoek, veldverkenning en habitatbeoordeling en voor een deel tevens veldinventarisatie, kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

1) Vigerende regelgeving gebiedsbescherming

- * Natura 2000: Op de planlocatie zijn geen condities aanwezig welke gebruik door aangewezen soorten uit Natura 2000-gebied mogelijk maken: de regelgeving van de 'externe werking Natura 2000' is dus niet van toepassing (zie § 3.1).
- * PAS/ Besluit natuurbescherming: De berekening van de te verwachten stikstofdepositie wordt separaat van deze rapportage uitgevoerd (zie § 3.1).
- * Natuurnetwerk Nederland: het plangebied vormt géén onderdeel van het NNN of van 'bijzondere weidevogelgebieden' (zie § 3.1).

2) Vleermuisonderzoek

Er zijn in het werkgebied géén verblijfplaatsen of vaste vliegroutes aangetroffen (zie zie §§ 3.2 en 3.3 en onderzoeksdata volgende bladzijden).

3) Onderzoek Huismus

Er zijn in totaal 8 huismusnesten aan het te slopen pand vastgesteld (zie §§ 3.2 en 3.3 en onderzoeksdata volgende bladzijden). Deze nesten vergen vóór de sloop, aanvraag van ontheffing waarbij zowel ter overbrugging als permanent in vervangende nestelplaatsen moet worden voorzien, te weten voor elke nestelplaats twee vervangende plaatsen.

4) Overige broedvogels

Deze kunnen op diverse plekken in het werkgebied worden verwacht, zoals aan de woonbebouwing, in de schuurtjes, langs de oevers en in de begroeiing. Sloop, kap en/of terrein opschonen dienen buiten het broedseizoen plaats te vinden, dus tussen augustus en eind maart.

5) Overig faunagebruik

Overige ontheffingsplichtige soorten kunnen op basis van verspreiding en/of habitat op voorhand worden uitgesloten.
Voor alle fauna dient de wettelijke zorgplicht in acht te worden genomen (zie blz.9).

ONDERZOEKSDATA

Waarnemingen data en omstandigheden

Verklaring afkortingen:

- Ppip gewone dwergvleermuis
- Pnat ruige dwergvleermuis
- Es laatvlieger
- f foerageren(d)

Huismus

16 april 2021

10:00-10:45 uur

11 graden, windkracht 4, 0/8 bewolking

Waarnemingen:

- * nest spreek in nok huis
- * 6 nesten in dak huis (ingang onderste pannen): 5 aan wegkant, 1 aan achterkant
- * overige opstellen niets

1 mei 2021

10.15-10.40 uur

10 graden, windkracht 2, 2/8 bewolking

Waarnemingen:

- * voorzijde 2 tsjilpende mannen en een nestbezoek van een vrouw huismus.
- * achterzijde 1 tsjilpende man in dakgoot en twee andere plaatsen nestbezoek.

Vleermuizen/ voorzomer (kraamtijd)

6 juni 2021

Temperatuur 16-13 graden, windkracht 2, 0/8 bewolking

Zonsondergang 21.57 uur

Veldwerk 21.50-23.50 uur

Waarnemingen:

- * 21.50-22.55 geen vleermuizen binnen gehoorsafstand
- * 22.55-23.50 af en toe een langs vliegende of kort foeragerende Ppip

6 juli 2021

Temperatuur 16-15 graden, windkracht 4, 1/8>6/8 bewolking

Zonsondergang 21.57 uur

Veldwerk 22.00-00.00 uur met twee personen

Waarnemingen:

- * 23.06 Ppip f boven veld buurman
- * 23.07 Es f bij schuur naburig perceel
- * 23.10 kerkuil vliegt in bomen achter op erf
- * 23.12 Ppip+Pnat f boven veld buurman
- * 23.24 Es doorvliegend r Z, nog steeds Ppip+Pnat f
- * 23.55 nog steeds Ppip+Pnat f boven naburig perceel

7 juli 2021

Temperatuur 15 graden, windkracht 3, 7/8 bewolking

Zonsopkomst 5.24 uur

veldwerk 3.00-5.15 uur

Waarnemingen:

- * 3.00 nog steeds Ppip+Pnat f bij burens

- * 3.55 Pnat vliegt weg
- * 4.06 Pnat terug (ook nog steeds Ppip f)
- * 4.21 Pnat weg, nog wel Ppip f
- * 4.24 geen vleermuizen meer

Vleermuizen/ nazomer (paartijd)

7/8 september 2021

Temperatuur 22-19 graden, windkracht 2, 0/8 bewolking

Zonsondergang 20.14 uur

veldwerk 22.20-00.20 uur

Waarnemingen:

- * af en toe kortdurend (voorbijvliegend) een Ppip of Pnat.
- * 23.07 5 social calls Ppip achter elkaar (enige gedurende hele tijd)

24 september 2021

Temperatuur 18-14 graden, windkracht 4, 5/8 bewolking

Zonsondergang 19.35 uur

veldwerk 21.30-23.30 uur

Waarnemingen:

- * Pnat f gehele tijd aanwezig
- * Ppip f gehele tijd regelmatig aanwezig, maar niet continu
- * Es f aanwezig hoog boven buurperceel van begin tot 21.55 uur

Nota bene: Tussen het eerste en tweede bezoek in de paartijd is iets minder dan de protocollair aangegeven 20 dagen aangehouden, maar het valt binnen de suboptimale aan te houden periode van 10-20 dagen. Dit is gedaan in verband met zeer geschikte omstandigheden op die datum en slechtere weersvooruitzichten, samen met het bijna verstrijken van de paarperiode. Gezien de waarnemingen (in het geheel geen werf-roepen tijdens beide bezoeken) heeft dit geen effect op de uitkomst en conclusies.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

Bij12 (2017). Kennisdocument Gewone dwergvleermuis e.a., versie 1.0

Bij12 (2017). Automatische bijstelling grenswaarde PAS,
<https://www.bij12.nl/assets/Status-Grenswaarde-1-september-2017-v2.pdf>

Bij12 (2017). Wettelijk kader Besluit natuurbescherming,
www.bij12.nl/onderwerpen/programma-aanpak-stikstof/wettelijk-kader/

Boesveld, A (2011), A. Gmeylig Meyling & R. de Bruyne, De Levende Natuur jg 112 nr. 3: Natuurbeheer, bescherming en biotoopeisen van drie bijzondere Nederlandse slakken.

Bos/ F. (2006), M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff, De Vlinderstichting. De Dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming. Nederlandse Fauna 7, Leiden. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland.

Broekhuizen/ Sim (2016), Kamiel Spoelstra, Johan B.M. Thissen, Kees J. Canters en Jan C. Buys (redactie): Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Uitgever Naturalis Biodiversity Center en EIS-Nederland, Leiden.

Creemers (2009) Raymond.C.M. en Jeroen J.C.W. van Delft (Ravon)/ redactie: De Amfibieën en Reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, EIS-Nederland, Leiden.

Dijkstra/ Klaas-Douwe B. (2002), Vincent J.Kalkman, Robert Ketelaar, Michiel J.T. van der Weide: De Nederlandse Libellen (Nederlandse Fauna 4). KNNV Uitgeverij.

DR 2009. Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen en aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten. Brief van de Dienst Regelingen, ffw2009.corr.046 van 25 augustus 2009, Ministerie van LNV (thans EZ).

Floron 2011. Nieuwe atlas van de Nederlandse Flora. Stichting Floron/ KNNV Zeist.

GAN 2017: Het protocol voor vleermuisinventarisaties. Gegevensautoriteit Natuur, Zoordiervereniging VZZ en Netwerk Groene Bureau's, 2012. Na evaluatie aangepast voor 2017.

Gmelig Meyling, A.W. & A. Boesveld (2008). Inhaalslag Verspreidingsonderzoek Mollusken van de Europese habitatrichtlijn. resultaten van het inventarisatiejaar 2007/ Platte schijfhoorn *Anisus vorticulus*. Stichting Anemoon, Bennebroek, 30 juni 2008.

Limpens/ H.J.G.A. (1997), K. Mostert en W. Bongers: Atlas van de Nederlandse Vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Ministerie van EZ (2016). Soortbescherming bij ruimtelijke ingrepen, versie 1.3 december 2016.

- Musters/ Kees (1992). De Rugstreeppad. Orgaan van de Stichting Duin, nr. 41, december 1992.
- NDFF (2019). Quickscanhulp, registratie in samenwerking tussen Het Natuurloket, Gegevensautoriteit Natuur en Regelink, 2019.
- NDFF/RAVON (2019). Online verspreidingsatlassen amfibieën resp. reptielen, <http://verspreidingsatlas.nl>.
- Rijsewijk/ Arnold van (2006): Een Rugstreeppad in de Polder. Uitgave Ravon Friesland, druk Messerschmidt Grafische Diensten, Roosendaal.
- REG 1979, Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van Europese Gemeenschappen inzake het behoud van de vogelstand (Vogelrichtlijn, EEG 79/409, laatstelijk gewijzigd in 2006).
- REG 1992/1997, Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van Europese Gemeenschappen inzake de instandhouding van de natuurlijke Habitats en de wilde flora en fauna (Habitatrichtlijn, EEG 92/43, laatstelijk gewijzigd in 1997).
- Sovon 2018. Vogelatlas van Nederland, redactie Fred Hustings & Kees Koffijberg. Kosmos uitgevers, Utrecht/Antwerpen.
- Spitzen-van der Sluis, Annemarieke (2009) & Arnold van Rijsewijk. Voortplantings-succes van de Rugstreeppad in een intensief gebruikt agrarisch landschap. Tijdschrift RAVON - 31, augustus 2009/ jg. 10 nr.4.

GEBRUIKTE TERMEN EN AFKORTINGEN

aangewezen soorten Natura 2000

soorten planten en/of dieren welke in een ministerieel besluit ten aanzien van een Natura 2000-gebied zijn aangewezen als specifiek met betrekking tot dat gebied te beschermen;

andere soorten (Wnb)

eveneens beschermde soorten, niet behorend tot de soorten van Habitatrichtlijn of Vogelrichtlijn (Bijlage bij de Wet Natuurbescherming);

batdetector

apparaat waarmee op basis van de verschillende frequenties van de ultrasone geluiden die door verschillende vleermuissoorten tijdens het vliegen worden geuit, kan worden vastgesteld welke soort het betreft;

ecologische functionaliteit (Ffw/ Wnb)

het totaal van alle relevante gebruikaspecten van een diersoort als onderdeel van hun levenswijze (verblijfplaatsen, vaste verplaatsingsroutes, foerageren, voortplantingsfuncties e.d.);

E.I.S. Stichting European Invertebrate Survey - Nederland;

externe werking Natura 2000

de geboden m.b.t. Natura 2000 zijn ook van kracht voor aangewezen fauna-soorten buiten een als zodanig aangewezen gebied wanneer zij daar ook significant gebruik maken voor functies zoals foerage, dagverblijf of hoogwatervlucht-plaatsen (bijv. vogels) of voor overwintering (bijv. vleermuizen);

Ffw Flora- en faunawet, voormalige natuurwetgeving (is vervangen door de Wnb);

fauna

dierlijke organismen waaronder zoogdieren, vissen, vogels, amfibieën, reptielen, insecten en andere ongewervelden;

flora plantaardige organismen zoals houtgewassen, kruidachtige gewassen, grassen en waterplanten;

foerageren

naar voedsel zoeken, voedsel verzamelen;

GAN Gegevensautoriteit Natuur, onafhankelijke overheidsinstantie met de verantwoordelijkheid voor het verzamelen van natuurgegevens, ingesteld door het Ministerie van LNV (thans EL&I);

habitat

typische woonomgeving van een bepaalde soort;

Habitatrichtlijn, HR-soorten

soorten planten of dieren welke zijn opgenomen in de verschillende Bijlagen van de Europese habitatrichtlijn:

Bijlage IV: diersoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd;

kraamverblijf (vleermuizen)

een vaste holte of spleet (in boom of gebouw) waar vleermuizen worden geboren en gekraamd totdat ze vliegvlug zijn;

natuurschade

de schade welke door werkzaamheden aan ter plaatse voorkomende (individuele van) beschermde soorten planten en dieren en vaste verblijf- en voortplantingsplaatsen daarvan, wordt toegebracht door bedreiging, verwonding, beschadiging of aantasting van de leefomgeving of specifieke biotoompomstandigheden;

NDFF

Nationale Databank Flora en Fauna;

NNN Natuurnetwerk Nederland;

ongewervelde soorten

diersoorten zónder dan wel met een uitwendig skelet, zoals weekdieren, kevers, mieren en insecten;

onthefing (Wnb)

een in het kader van de soortbescherming aangegeven toestemming tot onder meer het verstoren of (per ongeluk, onvermijdelijk,) doden van beschermde dieren en/of vernietigen van beschermde planten en hun groeiplaats welke bescherming in de betreffende wet wordt geregeld;

paarterritorium

een beperkt ruimtelijk gebied in de directe nabijheid van het paarverblijf van met name gewone dwergvleermuizen waar een mannetje rondvliegt en met een specifieke sociale werfroep vrouwtjes naar het paarverblijf lokt;

paarverblijf

een vaste holte of spleet (in boom of gebouw) waar met name ruige dwergvleermuizen hun vrouwtjes naartoe lokken om er te paren;

PAS Programmatische Aanpak Stikstof;**populatie**

groep individuen van één soort die, levende in een bepaald gebied, een voortplantingseenheid vormen;

populatiedynamiek

veranderingen in de populatie-omvang;

RAVON

Reptielen, Amfibieën en Vissen Onderzoek Nederland;

RvON

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (voorheen Dienst Regelingen);

social call

communicatiesignalen tussen vleermuizen;

soortgroep

groep organismen van dezelfde klasse of ondersoort: vaatplanten, mossen, zoogdieren, vogels, reptielen, amfibieën, vissen, insecten (ondersoorten: vlinders, libellen enz.);

‘ter zake kundige’ (Ffw/ Wnb)

een persoon die:

- * op HBO, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt ecologie, en/of
- * als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, en/of
- * zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van soortbescherming en is aangesloten bij de daarvoor bestaande organisaties/ PGO's zoals RAVON, VZZ, SOVON, FLORON enz. (bron: Ministerie van LNV/ EZ);

vaste verblijfplaatsen (Ffw/ Wnb)

zomer-, winter- of paarverblijfplaatsen, vaste migratie- en vliegroutes en cruciale foerageerplekken van vleermuizen; vaste voortplantingslocaties van amfibieën; vaste verblijfplaatsen van Kleine modderkruiper, e.d.; schuil- en broedplaatsen van vogels welke jaarlijks opnieuw als zodanig worden gebruikt;

verspreidingsgegevens/ -onderzoek

met steekproefonderzoek vastgestelde gebieden waar een bepaalde soort verwacht kan worden;

Vogelrichtlijn, VR-soorten

vogelsoorten die zijn opgenomen in de Europese Vogelrichtlijn; volgens het Europese recht wijzen de lidstaten beschermingszones aan om voor alle aangewezen soorten een voldoende gevarieerdheid van leefgebieden en een voldoende omvang ervan te beschermen om populaties van deze soorten in stand te kunnen houden;

vrijstelling, provinciale (Wnb)

een in het kader van Wnb geregelde provinciale toestemming tot onder meer het verstoren of (per ongeluk, onvermijdelijk,) doden van beschermde dieren en/of vernietigen van beschermde planten en hun groeiplaats, geregeld voor categorieën zoals aangegeven in de Bijlage bij Wnb Onderdelen A & B;

wettelijk belang (Wnb)

in de natuurwetgeving zijn een aantal verschillende belangen opgenomen op basis waarvan het beschermingsregime met betrekking tot sooten van de Vogelrichtlijn of Habitatrichtlijn, mede wordt genuanceerd;

winterverblijf

een vaste holte waar een faunasoort vorstvrij kan overwinteren;

Wnb Wet Natuurbescherming welke vanaf 1 januari 2017 de beschermingskaders met juridische verboden, verplichtingen, voorwaarden en toestemmingen biedt voor (het omgaan met) flora en fauna;

zorgplicht

de in de wet vastgelegde plicht (art. 2) dat iedereen voldoende zorg in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren (en dus niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving. Dit is een algemene fatsoenseis die voor iedereen geldt. Overigens geldt de zorgplicht ook voor planten (LNV 2005);

zwermen (vleermuizen)

gedrag dat veel vleermuissoorten vertonen voordat zij hun verblijfplaats binnenvliegen, en dat zich kenmerkt door herhaaldelijk naderen (aanvliegen) van de toegang van de verblijfplaats zonder deze definitief te betreden;

zwermlocatie (vleermuizen)

locatie waar vleermuizen in herfst of voorjaar zwermen, vaak bij of in winterverblijfplaatsen.
